

[Formanden.]

slutning om fremme af forskning og produktudvikling i erhvervslivet og fremme af kontakten mellem erhvervslivet og forskningen [af Jørgen Peder Hansen m. fl.]. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om universiteternes styrelse.

(Lovforslaget (nr. 115) findes i tillæg A. sp. 2081; fremsættelsen i tidenden sp. 2591).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Orla Møller: Elfenbenstårnene står endnu. Ingen havde vel heller ventet andet; undervisningsministeren er ikke visionernes Don Quijote, men snarere den grå virkeligheds Sancho Panza. Jeg har ikke med disse ord ønsket at benægte, at der både er forandringer og forbedringer i forslaget til universiteternes styrelse; der kommer jo andre personer i elfenbenstårnene i fremtiden, i hvert fald i de nederst liggende afdelinger. Noget af det såkaldte professorvælde er brudt. Integreringen af lærere og professorer hilser mit parti velkommen. Jeg skal også være så retfærdig i min vurdering af forslaget at notere, at det er tænkt til brug i en overgangsperiode. Et af de største lyspunkter i forslaget er bestemmelsen om, at det skal tages op igen efter 3 års forløb.

For ikke at blive misforstået i de kommende kritiske bemærkninger vil jeg gerne yderligere erkende, at ministeren sikkert har haft god vilje til ændringer. Men det går altså ikke altid efter salmens ord: Viljen ser Vorherre på, giver kraften vinge. Uden at forslaget er tænkt som et overgangsfænomen og en rammelovgivning og som følge deraf bør vurderes mildt, er min væsentlige kritik den, at man ikke rigtig kan se, hvad det skal bruges til. Jeg vil da gerne overbe-

vises om, at der er en målsætning med det, men den er meget svær at få øje på. Jeg skal begrunde det med tre punkter.

For det første: sigter forslaget mod at realisere tanken om uddannelsescentre? Man kan nok få sin tvivl, når man læser bemærkningerne om, at undervisningsministeren kan fravige bestemmelserne, hvis det er nødvendigt for, at et universitet kan indgå i et universitetscenter, hvad det så er for noget. Der er ikke noget sted i forslaget indbygget nogen form for dynamik, der kan pege i denne retning. Tværtimod må man vel sige, at den kompetence, som konsistorium fortsat får, kan blive en svær barriere at overvinde.

Der er heller ikke noget i forslaget, der inspirerer til at drøfte de højere uddannelsers indhold og eventuelle omformning. Vi blev i efteråret snydt for en debat om den højere uddannelse, fordi ministeren i uddannelsesdebatten dels henviste til forslaget om universitetscentrene, dels til dette forslag. Der er få muligheder for at få denne debat i gang. Universitetsuddannelsen hænger fortsat i den fri luft. Forslaget nærmest cementerer den nuværende ordning. Hvordan skal man få drøftelsen i gang om nye adgangsveje til uddannelse på universitetsniveau, og hvordan skal denne uddannelse koordineres med andre former for højere uddannelse? Det nytter ikke blot at fortælle, at der findes et planlægningsråd for de højere uddannelser, rektorkollegium, fem saglige samarbejdsudvalg og vistnok flere, det ved jeg godt. Jeg ved også, at der skal være en betænkning om uddannelsescentre på vej. Det skulle glæde mig, hvis ministeren kunne sige: vi har i regeringen denne bestemte målsætning, den behandles på den og den måde, og i løbet af så og så kort eller lang tid vil vi være i stand til at lægge noget frem til drøftelse.

For det andet mangler der, så vidt jeg kan se, også en målsætning, når det drejer sig om styrelsesstrukturen og kompetencefordelingen de forskellige organer imellem. Bestemmelsen om fakultetsråd og fagråd

[Oria Møller.]

hviler på den forudsætning, at den hidtidige historisk bestemte fakultetsinddeling har overlevet sig selv, og at nye områder derfor må blive til. Men hvad kommer der så ud af det? Man fastholder som hidtil de fem hovedområder, de tidligere fakulteter, men med den tilføjelse, at hovedområderne kan opdeles i flere faggrupper med samme kompetence for forskning, undervisning, budgetbehandling etc. I realiteten er den eneste nyskabelse, at der i stedet for fem fakulteter kan blive ti eller for den sags skyld 28, et tal, der måske kunne blive relevant ved et af universiteterne. Der er ikke antydning af en tæddel om, hvorvidt en ny inddeling af hovedområder ville være at foretrække, eller hvordan drøftelsen af disse problemer kan komme til at finde sted. Jeg skal indrømme, at der, hvad institutterne angår, er antydninger af en koncentration og omlægning. Men selv om jeg har fuld forståelse for vanskelighederne ved at ændre historisk traditionsbestemte foretagender, mener jeg, at det havde været nødvendigt at angive nogle hovedsynspunkter for dette arbejde. Dette vil jeg fastholde, selv om jeg må medgive ministeren, at det end ikke i løbet af svartalen vil være muligt at give en entydig definition af, hvad et institut er. Som målsætning ville det imidlertid være gavnligt, om en større ensartethed fakulteterne imellem kunne opnås. Hertil kommer, at det ville betyde forenkling og klarhed i strukturen, om institutråd og studienævn var sammenfaldende.

Det tredje punkt i min kritik af manglende målsætning angår måske det mest væsentlige spørgsmål. Det er problemet om universitetets frie forskning i forhold til en samfundsstyring af uddannelserne. Socialdemokratiet ønsker ikke at antaste forskerens frihed i forskningsarbejdet, og vi vil betragte det som en ulykke, om forskning og uddannelse principielt adskilles. Vi ønsker ikke tilstande af den art, som findes i visse lande. På den anden side er vi også modstandere af, at uddannelsen på universitetsniveau bliver styret af bestemte forskningsarbejder. Der spiller en lang række andre faktorer ind i uddannelsesmålsætningen. Men med disse principper er problemerne omkring universitetsuddannelsen ikke klaret. Det ved ministeren også, for i

bemærkningerne til forslaget siges der f. eks. om forskningsfriheden:

„Bestemmelserne udelukker imidlertid ikke de bevilgende myndigheder fra enten direkte gennem bevillingerne til universiteterne på de årlige finanslove eller indirekte gennem bevillingerne til de statslige forskningsfonde at prioritere nogle forskningsområder højere end andre.“

Disse prioriteringsopgaver skal ses i sammenhæng med andre spørgsmål af overordentlig betydning, det tidligere nævnte om ændringer af uddannelsesstrukturen, men også problemerne om planlægningsopgaver for samtlige højere uddannelsesinstitutioners virksomhed.

Jeg noterer med tilfredshed, at ministeren er opmærksom på, at en koordinering af indsatsen på de 5 hovedområder og en prioritering af opgaverne måske skal løses på tværs af institutionerne. Om et kanslerembede er løsningen på disse problemer, er jeg i tvivl. Jeg håber, at ministerens udtalelser i slutningen af fremsættelsestalen må betyde, at reel overvejelse af løsningsmuligheder for disse problemer snarest må komme i gang.

Et væsentligt punkt i dette forslag er spørgsmålet om studenternes repræsentation i styrelsesorganerne. Lad mig først fastslå, at der med bestemmelsen om studentrepræsentation på 33 pct. i fakultetsråd og konsistorium er givet indrømmelser til studenterne. Der er fremskridt som fra enevældens tid til stænderforsamlingens tidsalder, men der er stadig et skridt til det grundlovssikrede demokrati. En repræsentation af denne størrelse giver efter studenternes opfattelse ingen sikkerhed for, at deres meninger kommer frem til en regulær debat, og det synspunkt giver regeringsforslaget dem egentlig ret i, for i studienævnene gives der studenterne repræsentation på 50 pct. Man har altså erkendt, at reel indflydelse svarer til ligelighed i repræsentationen mellem lærere og studenter. For at denne reelle indflydelse så ikke skal få overvældende betydning i studienævnene, har man reduceret deres kompetence så stærkt, at dens værdi er problematisk.

I procedurereglerne for studienævnenes virksomhed er i øvrigt fastsat bestemmelser, som nok kan gøre det noget uforstå-

[Orla Møller.]

ligt, at man er vejet tilbage for paritetsprincippet i de øvrige organer. Det bestemmes nemlig, at man i tilfælde af stemmelighed ved afstemninger i 2 møder enten ved en flertalsafgørelse kan sende sagen til afgørelse i et højere organ eller ved fortsat stemmelighed kan lade sagen ligge. Det giver altså lærerne alle muligheder for at bevare status quo i en given situation, og det værste, som kunne ske, var altså, at en sag fik så meget røre om sig, at den endte på folketingets bord. Det kunne vel næppe karakteriseres som en katastrofe.

Der er en del af forslaget i forbindelse med studenternes repræsentation, som socialdemokratiet på det kraftigste må vende sig imod. Det er bestemmelserne om de indirekte valg gennem de faglige råd til de forskellige styrelsesorganer, og at studenterrådet skal bestå af de faglige råd. Jeg går normalt ikke rundt og leder efter dårlige motiver hos mine medmennesker, heller ikke hos undervisningsministeren, men det er mig helt uforståeligt, at en sådan bestemmelse er taget med. Direkte mistænkeligt bliver det i alt fald, når man læser den række af anordninger, som i løbet af sidste år er udsendt, gældende for en lang række af de højere læreanstalter, alle underskrevet af undervisningsministeren. I alle disse er recepten nogenlunde enslydende, gående ud på at de studerendes råd selv fastsætter regler, selv udpeger repræsentanter til konsistorium, råd, nævn og udvalg. Samme princip har med nogle ændringer ligget i forslaget for Københavns universitet, hvor der yderligere var foreslået, at studenterrådet kunne udpege afløserne, ja, tilmed sikre studenternes plads i konsistoriums forretningsudvalg. Hvorfor har ministeren da valgt en vej, der i praksis vil betyde døden for de eksisterende studenterråd på bred basis? Følges ministerens forslag, vil en studenterrådspolitik til fordel for studenternes fælles interesser være færdig. På dette punkt kan jeg forsikre ministeren at socialdemokratiet vil være helt uforsonlig. Vi finder, at denne del af forslaget er et så groft indgreb i organisationsfriheden, at det ikke blot bliver en hån mod studenterne, men også mod de demokratiseringsbestrebelse, som regeringen vel ellers har haft for øje med dette forslag.

Om disse demokratiseringsbestrebelse skal jeg yderligere tilføje, at forslaget har vist meget lidt forståelse både for det ikkevidenskabeligt uddannede personale og for de deltidsansatte. De bestemmelser, der er givet for den sidstnævnte gruppe, må bero på uvidenhed om de faktiske forhold ved universiteterne. Jeg kan f. eks. henvise til situationen ved Århus universitet, hvor 41 pct. af undervisningen foretages af deltidsansatte. Ved et enkelt fakultet er procenten over 50. Med sådanne tal udgør undervisningen ved de deltidsansatte en så væsentlig part af universitetets tilværelse, at den meget beskedne repræsentationen i fakultetsrådet ikke forekommer rimelig. Der er også problemer for de øvrige ansattes forhold, som vi vil tage op i udvalget.

Til sidst skal jeg blot sige, at vor kritik af forslaget ikke skal afholde os fra i et udvalgsarbejde at søge forbedringer af forslaget, men det vil også fremgå af det foregående, at på nogle punkter skal der meget afgørende forandringer til, før vi kan stemme for det.

Knud Bro: Jeg tror, at vi kan sige, hr. minister, at vi denne gang har været overordentlig heldige med vores tanker, idet både studenterne og professorerne er blevet vrede på os. Det tyder jo på, at vi har ramt en rimelig balance. Professorerne er vrede over, at vi tager for meget af deres indflydelse, og studenterne siger, at vi på den anden side ikke giver dem nok. Jeg tror, hr. Orla Møller har ret i, at vi på en række områder har brudt den oplyste enevælde, lad os kalde det det, men at man skulle bevæge sig ind i en stænderforsamlingslignende tilstand, det er nok mere båret af hr. Orla Møllers lyriske evner end af en egentlig saglig vurdering af, hvad det er vi gør.

Om nu en tredjedel medindflydelse er det helt rigtige demokratiske tal, kan selvfølgelig være svært at sige, men vi synes, at vi med det forslag, vi her har lavet, har givet en rimelig balance mellem de forskellige grupper, studenterne, professorerne og de andre lærere, som også bør have medindflydelse på tilrettelæggelsen af arbejdet på universiteterne og de højere læreanstalter. At vi så bliver kaldt sancho panzaer, og at man siger, at man i forslaget ser en væsentlig kim til et nyt studenteroprør — der har

[Knud Bro.]

endog været talt om brosten — ja, det tager vi med det smil, som vi mener sådanne bemærkninger bør mødes med. Vi ved jo, at også de, der taler om brosten, er pæne mennesker fra gode danske hjem med klaver.

Jeg tror, at vi alle nu skulle prøve at samle os om, at i dette forslag ligger der en mulighed for en sameksistens, der ligger en mulighed for at gavne klimaet på arbejdspladsen, som er undervisningsstedet. Men jeg tror også, vi skal hæfte os ved én ting til, som kan være væsentlig i 1970ernes politik: vi skal prøve at skabe et godt klima omkring hele den højere uddannelse. Det har måske også noget at gøre med det, vi diskuterede forleden dag, hele demokratiseringsprocessen. Jeg synes somme tider, at der har været en halvskidt luft omkring den højere uddannelse, fordi man måske har råbt højere, end viljen til et samarbejde umiddelbart skulle motivere. Jeg tror altså, at det er af lige stor betydning for folketinget, for studenterne, for professorerne og for alle, der skal have deres arbejde i forbindelse med en højere uddannelse, at man samler sig om dette: at skabe en forståelse for den højere uddannelse, for dens vilkår, og en forståelse også for, at skatteyderne kommer til at betale mange penge for en udvidelse på dette område, som vi anser for nødvendig i 1970erne og fremefter.

Man har talt noget om, at vi blander os i organisationsfriheden, og hr. Orla Møller var her meget stærk i sit ordvalg. Må jeg ikke sige dertil, at det, vi har ønsket med det, man har kaldt de indirekte valg — og man siger, det er urimeligt, at man herefter forhindrer politiske valg — har været at sikre os, at man de steder, hvor beslutningsprocessen endte, havde faglige kvalifikationer. Jeg tror, at dette er meget væsentligt, og jeg tror også, at det er væsentligere end at føre generel politik i disse organer. Der er plads nok herinde til dem, der vil diskutere politik og være med til at træffe politiske beslutninger. Der er også plads til det på universiteterne, men først og fremmest må det være et spørgsmål om, at man med saglige kvalifikationer er i stand til at deltage på rimelig vis i beslutningsprocessen. Jeg vil gerne her henvise til

Københavns universitets konsistorium, som har formuleret det sådan:

„Der kan dog være anledning til at understrege, at effektiviteten vil forbedres væsentligt, såfremt der i et vist omfang er personsammenfald mellem medlemsskab i de forskellige organer; dette gælder såvel lærere som studenterrepræsentanter.“

Jeg synes, dette er rimeligt. Hvis vi i øvrigt med lovforslaget er gået ud over interesser, som vi ikke har ønsket at gå ud over i vort ønske om at sikre disse faglige kvalifikationer, så er det noget, vi kan se på i udvalget, men jeg vil gerne holde fast ved, at det er væsentligt for os at sikre en baggrund af faglige kvalifikationer.

Jeg skal ikke gå i detaljer med organisationen af dette arbejde på de højere læreanstalter; men tage det andet efter min mening meget vigtige punkt i lovforslaget frem, nemlig spørgsmålet om, hvordan vi fremover skal lede de højere uddannelser. Her vil jeg gerne sige, at vi synes, dette lovforslag er rimeligt godt, men ikke mere. Vi synes det, fordi det, vi har ønsket os — det fremgår også af ministerens bemærkninger, at det er det sigte, ministeren har — er, at man så hurtigt, som det er gørligt, må arbejde sig frem til et direktorat for de højere uddannelser, som er i stand til at koordinere hele dette mægtige område og sørge for, at vi bruger alle ressourcerne bedst muligt, og sørge for, at vi kan få et effektivt arbejdende universitet her i landet.

Vi har lagt nogen vægt på, at brugersynspunktet er kommet ind i dette lovforslag, men tillægger det ikke overvældende praktisk betydning. Vi tror ikke, at det møde, som man vil afholde, vil kunne skabe meget indtryk af, hvorledes behovene er. Vi siger dette på baggrund af — det synes jeg ikke der er nogen grund til at se bort fra — at universiteterne ikke opfylder de krav, et moderne samfund må stille:

Jeg har ofte været inde på det her i salen og andre steder. Mit parti har ofte udtrykt disse tanker. Vi må have en ny struktur for de højere uddannelser. Det kan ikke være rimeligt, at man stadig uddanner enhver jurist fra begyndelsen, som om han skulle være professor. Det kan ikke passe, at man skal uddanne en teolog efter samme møn-

[Knud Bro.]

ster, hvad enten han skal prædike Herrens ord i Præstø eller han skal forske i skrifterne som professor. Dertil kommer, at samfundet har et kolossalt behov for mellemgraderne, at man i administrationen f. eks. i allerhøjeste grad ville være bedre tjent med folk, der var uddannet efter et mønster, hvor man kunne tage en afsluttende eksamen efter 3 års forløb og så komme ind i administrationen, hvorefter man kunne få en videregående uddannelse på skoler, der er specielt beregnet for en oplæring i administrative færdigheder. Det er jo sådan, at de økonomer og jurister, som kommer ind i administrationen i dag, kun har lært overordentlig lidt om det håndværk, som administration jo også er, og som de senere skal beskæftige sig med. På den måde har vi et meget stort antal, som er overkvalificerede; de kunne nøjes med en kortere uddannelse, og det ville oven i købet på lang sigt sikre en mere effektiv administration. Vi tror altså, at strukturen må lægges vældigt om her. Vi tror, at det er nødvendigt, både hvis vi skal løse uddannelsespresset økonomisk, og hvis vi skal skaffe de bedst egnede folk frem til brugerne i samfundet.

Jeg tror også, at det er nødvendigt med en omlægning på andre områder, og jeg tror stadig væk, at et direktorat ville være bedst egnet til at sætte skub i denne proces, som hidtil ikke er gået med den fart, som vi kunne ønske. Vi tror, det ville være rimeligt, at man havde et tredje semester på universiteterne, således at man kom ned på en normal ferie for de studerende og dem, der arbejdede der, hvorved man også ville have større mulighed for hurtigere at nå gennem et pensum.

Jeg er opmærksom på, at der her vil blive et problem for forskerne, som jo i forvejen er hårdt klemte også tidsmæssigt. Man måtte så — hvis man gik ind for en sådan ordning, hvad jeg håber man vil gøre — naturligvis sikre, at professorerne og andre forskere fik den fornødne tid til at forske, f. eks. i et frisemester eller hvorledes man ville ordne det, men i princippet må dette være vejen frem.

En række nyskabelser må der lægges megen vægt på. Jeg tror, at studievejledningen kunne være langt mere effektiv, og

jeg tror også, at studievejledningen tidligt i uddannelsen, allerede i gymnasiet, burde være langt grundigere og langt mere omfattende.

Hr. Orla Møller var inde på tankerne omkring centre og fakulteter. Jeg er enig med hr. Orla Møller i, at med hensyn til fakulteterne er vi ikke kommet nogen vegne. Også på dette område tror jeg, at et direktorat, som samlet kunne planlægge den højere uddannelse, koordinere den, ville have langt større muligheder for at komme igennem med sådanne tanker, og jeg tror, det er helt nødvendigt for 1970ernes uddannelsespolitik, at vi kommer igennem med en sådan rationel planlægning af den højere uddannelse.

Enggaard: Det er bemærkelsesværdigt, at vi i dag behandler et lovforslag, hvorefter folketinget nu langt om længe tager ansvar for universiteterne og bryder et århundredgammelt selvstyre. Bevæggrunden for, at folketinget må gøre dette, er klar. Den højere uddannelse er en så vital del af samfundsudviklingen, at den størst mulige effektivitet og kvalitet i uddannelsen må sikres. Størrelsen af de økonomiske og menneskelige ressourcer, som investeres på dette område, er så betydelig, at spild på begge områder må reduceres mest muligt. Derfor er det efter venstres opfattelse ikke længere tilfredsstillende, at disse vigtige områder er fastlagt alene i en anordning. Folketinget må tage sit ansvar for disse ting i form af en lov. Partiet venstre har interesseret sig stærkt for reformer i den højere uddannelse og har meget stærkt tilskyndet til at tage dette skridt, som vi hilser med glæde.

Det fremsatte forslag er tænkt at skulle have virkning foreløbig til 1972-73, hvor det er tænkt at skulle tages op til revision. Jeg tror, det er rigtigt, fordi meget på dette område trods begyndende erfaringer her og dér alligevel er så nyt, at usikkerhed er forbundet med at vurdere virkningen af de enkelte bestanddele af forslaget.

I sin fremsættelse er undervisningsministeren inde på spørgsmålet om et nyt administrativt organ til hjælp for koordinering og styring af universiteterne, og der bebudes i den anledning en række undersøgelser i tiden indtil den første revision af denne lov om behovet m. v. for et sådant organ.

[Enggaard.]

Jeg vil gerne understrege, at venstre gerne ser sådanne undersøgelser foretaget, men at vi på den anden side ønsker, at undersøgelserne gøres så brede i sigtet, at mulighederne holdes åbne for flere løsninger. Jeg har bemærket, at ministerens fremsættelse af dagspressen så nogenlunde sammenfaldende er blevet opfattet som en bebudelse af et direktorat for de højere uddannelser. Om dette skal være løsningen til sin tid, eller om området fortsat bør være placeret i ministeriets departement, vil vi gerne forbeholde os at tage stilling til, når mulighederne er blevet nærmere belyst af de kommende undersøgelser.

Den tredje løsning, som ofte nævnes, er jo et kanslerembede efter svensk mønster. Lad mig om dette kun sige, at efter de oplysninger, som indtil nu foreligger for mig om erfaringerne med dette system i Sverige, føler jeg mig ikke særlig tiltalt af tanken. Systemet er skabt under andre forhold, hvor også det parlamentariske ansvar er anderledes placeret end her i landet, og det forekommer mig at være et tungt og bureaukratisk system, som vil støde an mange steder og ligesom ikke rigtig vil passe ind i et dansk akademisk miljø, hvis særlige traditioner man i mange tilfælde sikkert må søge at bevare.

Venstre lægger megen vægt på, at der med den nye styrelseslov er taget skridt til at sikre, at universiteterne får en stærk ledelse i de kommende år. De store opgaver kræver dette, og derfor er valgperioder, valgmetoder og kompetence for rektorembetet af stor betydning. Vi tror, forslaget er rigtigt, ligesom administrationens placering i forslaget er det.

Konsistorium er fortsat universitetets ledelse i en lang række spørgsmål. Med 1/3 studenterindflydelse har man fulgt forslaget fra Københavns universitet, medens man har øget denne indflydelse i forhold til det, som er indstillet fra de to øvrige universiteter. Dette bør nok erindres, når der fra studenterside i denne tid rettes skarpe angreb på forslaget for ikke at give tilstrækkelig indflydelse til denne gruppe. Bestemmelserne om konsistoriums forretningsudvalg er efter min opfattelse hensigtsmæssige til at sikre, at en række nødvendige afgørelser

kan træffes hurtigt og i et relativt lille organ, som derfor kan være effektivt.

Indtil videre foreslår man fakulteterne opretholdt som begreber, men der er heldigvis åbnet adgang til, at de — hvis man finder det praktisk — kan opløses i fagråd. Jeg tror, udviklingen både vil og bør gå i retning af, at de nuværende fakulteter opløses, og at der skabes mulighed for at kombinere fag og specialer på nye måder, ikke alene inden for universitetets rammer, men også i et samarbejde mellem universiteter og læreanstalter. Venstre er stærkt interesseret i, at disse nye muligheder for centerdannelser kan blive en realitet på grund af de rige perspektiver, der her åbner sig.

Jeg skal ikke sige meget om institutterne, som jo ifølge sagens natur er vidt forskellige fra område til område og derfor må have deres organisation og opbygning nærmere fastslået i en anordning. Også for institutterne er integrationsprincippet ført igennem, og det vil sige, at en professor ikke på forhånd kan være sikker på at være leder af instituttet, fordi han skal vælges til det. Tankegangen er naturligvis den, at man ønsker, at fremskridt og nye tanker skal kunne komme til orde og præge området, selv om professoren eventuelt måtte være imod det. Men den modsatte situation kan vel også tænkes, nemlig at en nyudnævnt professor er det progressive element i samarbejdet, og derfor tror jeg, det er vigtigt, at man i overvejelserne omkring institutbestyrelserne prøver at sikre, at navnlig de nyudnævnte professorer har mulighed for at tiltræde bestyrelsen og derigennem være med til at argumentere for en ny og bedre udvikling.

Den væsentlige indflydelse for de studerende ligger i studienævnene, hvor den umiddelbare erfaring fra hverdagen kan omsættes i nyttige ændringer af pensum, af eksamensordninger, i studietilrettelæggelsen og i de pædagogiske forhold i øvrigt. Også medindflydelsen på ansættelsen af lærere i rene lærerstillinger vil være et gode, fordi der hermed ikke mindst vil blive lagt vægt på de pædagogiske evner hos underviserne, og dette er vi nok en hel del der kan skrive under på vil være af meget stor betydning for undervisningens kvalitet.

Med den foreslåede bestemmelsesret for

[Enggaard.]

studienævnene med hensyn til pensum m. v. rejser der sig imidlertid en del spørgsmål om, hvordan der samtidig kan sikres en nødvendig koordinering imellem landets tre universiteter, så en eksamen har omtrent samme indhold og bliver bedømt på et ensartet grundlag. Derfor tror jeg, vi behøver drøftelser i udvalget af, hvordan studienævnenes kompetence skal fastslås i forhold til dette problem og i øvrigt i forhold til fagrådene, som man jo også har givet indflydelse på disse områder.

Jeg vil i øvrigt gerne hæfte mig ved bestemmelserne om brugerindflydelse i lovforslagets § 13. De her fastsatte regler om årlige møder mellem universiteternes fagråd og de interesserede brugere vil forhåbentlig føre til, at studierne indhold løbende kan ajourføres efter det behov, som de færdiguddannede har vist sig at have med hensyn til uddannelsen.

Lad mig om samvirket mellem de studerende og de øvrige grupper sige, at valgregler og opbygningen af organerne tilsigter at give det nye system den bedst mulige start. Det har været kritiseret, at de studerendes repræsentanter i konsistorium skulle vælges af og blandt de studerendes medlemmer i fagrådene, respektive fakultetsrådene, men hensigten med den foreslåede metode må efter min opfattelse være den, at de studerendes repræsentanter skal være repræsentative for hele universitetets faglige område, idet de på denne baggrund vil have de bedste forudsætninger for at kunne have den fornødne viden om arbejdet i de øvrige organer og dermed stå stærkest muligt i forhandlingerne om de anliggender, som drøftes i konsistorium.

Jeg tror, det er vigtigt, at der i forbindelse med dette forslag skaffes mulighed for den fornødne assistance for de studerende til at udføre de dem ved denne lov pålagte opgaver. På samme måde anser vi det for vigtigt, at sådanne studerende, som anvender en betydelig tid til at varetage opgaver i studienævn og andre organer, skal have mulighed for at få en særlig behandling ved administrationen af ungdommens uddannelsesfond, sådan som det er nævnt i bemærkningerne til lovforslaget.

Vi håber i venstre, at der i tiden inden den næste revision af loven kan være nået

resultater på en række andre vigtige områder, som også betyder meget for effektiviteten af uddannelsesapparatet. Jeg tænker på stillingsstrukturen, jeg tænker på spørgsmålet om opdelingen af uddannelserne i kortvarige og mere videregående uddannelser, på anvendelsen af deleksaminer, på spørgsmålet om at fastlægge en normeret studietid som det helt normale for en gennemsnitsstudent, og jeg tror, at det er vigtigt, at de bestræbelser, som netop er indledt med henblik på en pædagogisk kursusvirksomhed for lærerkræfterne ved de højere uddannelser, kan blive videreført.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale forslaget til en velvillig udvalgsbehandling. Der er en række enkeltheder, som jeg gerne vil vende tilbage til i forbindelse med drøftelserne i udvalget i den hensigt at søge at gøre forslaget så rigtigt og så effektivt som muligt.

Samuelson: I indledningen til sin fremsættelséstale nævner undervisningsministeren, at de anliggender, der hidtil var blevet ordnet uden iagttagelse af den under enevælden sædvanlige lovgivningsform, fortsat efter grundloven af 1849 skulle reguleres af administrationen. Det har nu stået på i 120 år, og derfor er det godt, at også universiteternes styrelse kommer ind under lovgivningsmagten.

Der har i de sidste år været ført mange forhandlinger på forskellige planer og niveauer om universiteternes styrelse, og i særdeleshed har studenterne deltaget meget aktivt, vel ikke mindst på grund af det sidste par års såkaldte studenteroprør. Der er da også kommet stærkt kritiske røster frem ved fremsættelsen af lovforslaget, og der er brugt udtryk som narresut, skueret m. v. Nu synes jeg, der er grund til at slå koldt vand i blodet, da loven allerede om 3 år skal tages op til revision. Man skal sammenligne loven med det, man havde i forvejen, og så må man også fra de ivrigste aktiver erkende, at den er et meget stort fremskridt. Man har brugt udtryk som enevælde og professorvælde, og vi har allerede fået at vide fra andre ordførere, at vi gik fra enevælden og over til junigrundloven, og at vi måske nu stod på den mellemstation, der hed stænderforsamlingerne. Men de historiske stænderforsamlinger var jo kun rådgi-

[Samuelson.]

vende, og jeg synes afgjort, at vi er nået længere end til de rådgivende stænderforsamlinger. Det er vi for øvrigt nået til i løbet af 2 år, og da loven skal tages op til revision om 3 år, kan vi jo håbe på, at vi da når endnu et skridt videre. Det vil kun være et gode, hvis man undgår revolution, og det har vi jo en vis sans for at undgå i dette land.

Nu må tiden også være inde til, at man får det til at fungere på universiteterne. Det er ikke rimeligt, at man i et demokratisk land bare siger: vi afviser loven. Betragt den som en forsøgslov, der skal virke i 3 år, så kan vi justere igen.

Jeg er overbevist om, at mange studenter vil få særdeles meget at gøre, hvis de skal — hvad de bør — give møde i de forskellige ledelsesorganer. Alligevel har der vist sig en del utilfredshed med hensyn til valget af studenterrepræsentanter. Der er utilfredshed med, at valget foregår indirekte blandt de studerendes repræsentanter i fakultets- og fagråd, og at dette medfører dobbeltstillinger for studenterrepræsentanterne. Det er muligt, at det vil medføre heltidsstudentpolitikere — det er vi dog heller ikke ukendt med nu — men der er nok noget om kritikken. Man kan meget vel være enig med en person, når det drejer sig om faglig problematik, men uenig, når der skal træffes beslutning om udflytning osv. Derfor mener jeg, at vi skal se på i udvalget — og jeg vil gerne spørge ministeren, om han vil være villig til at overveje — om eventuelt studenterrådsformanden kan vælges direkte uden om de faglige råd til konsistorium.

Der har også været rettet indvendinger mod, at studenterne kun får $\frac{1}{3}$ indflydelse i fakultetsrådene, da man mener, at studenternes indflydelse i de underliggende organer dermed vil blive illusorisk. Det må her nøje præciseres, at studenterne skal have indflydelse også i de underliggende organer; det er ikke meningen, at flertallet skal majorisere. Dertil er for øvrigt at sige, at når organerne kommer i gang, må man da håbe, at der kan komme et fornuftigt samarbejde i gang, og at man ikke skal stemme om hvert eneste forslag. Når $\frac{1}{3}$ studenterrepræsentation går igennem alle organer bortset fra studienævne, hvor der er paritet, skal man vel ikke opfatte det for bomba-

stisk. Det må være muligt, hvis der er forhold, der taler for det enkelte steder, at ændre denne repræsentation.

Mange har været nervøse, fordi der er en paragraf, hvorefter et universitet har mulighed for tilskud fra anden side end statskassen. Man har set det som et overgreb på den frie forskning, og spøgelses som Pentagon, Esso og det sovjetiske efterretningsvæsen m. v. har været malet på væggen. Jeg mener, vi skal stå på vagt om den frie forskning, og vi skal være meget opmærksomme på, på hvilken måde disse penge bliver bevilget, men da det er styrelser, der er indsat af universitetet, der selv råder over beløbene, tror jeg nu, man overvurderer muligheden for infiltration meget stærkt; den må under alle omstændigheder ikke finde sted.

Når de forskellige organer begynder at fungere, vil jeg håbe, at der kan komme offentlighed over møderne. Det er væsentligt af hensyn til den offentlige debat, der ellers vil blive besværliggjort.

Det modsætningsforhold, som ingen vil nægte mange steder eksisterer i dag mellem professorer, lærere og studenter, håber jeg at vi via denne lov kan være med til at løse. Forhåbentlig ved også andre end historiestuderende, at Rom ikke blev bygget på én dag, og det er et Rom, vi skal opbygge, det er ikke et Karthago, vi skal ødelægge. Prøv nu at få det til at fungere i de næste 3 år, og så lad os komme til revisionen.

Der er fra forskellig side talt om et direktorat eller et universitetskanslerembede. Det er det alt for tidligt at tage stilling til nu, men mon ikke vi kan komme til en afklaring i den periode, der nu er til rådighed? Der er ingen af de lande, der i dag har kanslerembede, som jeg synes er særlig efterlignelsesværdige, men der må koordination til.

Vi hilser også med glæde, at der er kommet en paragraf med om, at der skal holdes disse årlige møder, ikke fordi jeg tillægger dem så voldsom stor betydning, men det må dog alligevel være af betydning, at forbrugerne får lejlighed til at høre og udtale sig. Husk på, uddannelserne koster i disse år overordentlig mange penge. Vi betaler de mange millioner — nogle af os med større glæde end andre — og derfor bør forbrugerne også høres.

[Samuelson.]

I forbindelse med den nye styrelseslov for universiteterne er det næppe uden betydning at understrege, at en række problemer i forbindelse med en fornyelse og smidiggørelse af studier og eksamener ikke uden videre løses med den nye lov. Det kan også med den nye struktur blive nødvendigt at sikre albuerum for nye initiativer med studier på tværs af gængse forestillinger, nye studieformer og nye eksamensformer. De sidste to ting hænger nøje sammen. Nye målsætninger og nye metodeformer i studierne kræver ændrede eksamensformer; ændrede eksamensformer vil på den anden side styre studenternes arbejdsmetoder og eksamenslæsning ind i nye baner. Vil man øge tendensen til en problemløsende grundholdning i studiet fremfor den mekaniske indlæring, er det antagelig endda nødvendigt, at man begynder med at eksperimenter med eksamensformerne. Styringen fra eksamen tilbage på studiet er stærkere og mere normgivende end nok så mange prædikener om, at metodebevidsthed og evne til problemløsning må gælde mere end indlæring af fakta i studierne. Men netop eksamen er traditionelt noget af det stiveste, man har i universitetssystemet. Ændringer af større rækkevidde har det hidtil været meget svært at gennemføre, dels på grund af den enorme respekt for embedseksamen, dels på grund af systemets stivhed. Forsøg og ændringer har ikke kunnet gennemføres, undtagen der var enighed mindst på fakultetsplan. I en række skoleformer har man takket været forsøgslovgivningen haft særdeles gode muligheder for ved godkendte forsøg at afprøve nye undervisnings- og eksamensformer med særdeles frugtbare resultater. Derved er der skabt basis for rationelt begrundede beslutninger.

En tilsvarende frihed må sikres dem, der virkelig tilstræber fornyelse også ved universitetet. Desværre er det ikke nok at henvise til, at universiteterne jo i princippet har lærefrihed og stor frihed til at ordne sig undervisningsmæssigt og forsknings-

mæssigt. Et almindeligt argument mod at røre ved eksamensformerne er f. eks., at de er fastlagt i kgl. anordninger. Derfor gælder det om at få fastslået, at den nye lov med sin delegering af indflydelsen på studie- og eksamensanliggender til studienævn virkelig også sigter mod at give frihed og kompetence, som giver spillerum for nydannelserne, også selv om de ikke finder genklang i andre fag.

Jeg tror, vi står med en lov, som kan blive et redskab. Vi kan nu få en periode, hvor vi skal få det til at fungere, men jeg er også glad for, at vi efter de tre år kan tage loven op til revision igen.

Morten Lange: Som en af Københavns universitets ældre og derfor eo ipso reaktionære professorer kunne jeg naturligvis spekulere på, om jeg skulle betragte mig selv som inhabil i denne debat, men inhabilitet er nu så udbredt i dette folketing ved behandlingen af faktiske sager, så den belaster mig formodentlig ikke mere, end så mange andre belaster sig fra tid til anden, og jeg skal her forsøge på at gøre rede for de synspunkter, mit parti indtager til spørgsmålet om universiteternes styring, naturligvis et af de vigtige områder inden for den højere uddannelse.

Jeg gør først opmærksom på, at det forslag, vi har for os, uanset hvorledes man bedømmer det, sammenlignet med den eksisterende situation må betragtes som et betydeligt fremskridt, og det er også betydelig bedre end de 7-8 anordninger for forskellige højere læreanstalter, som ministeren i letsindige øjeblikke har autoriseret til gyldighed i cirka samme prøveperiode; næsten alle sammen er de betydelig ringere end det forslag, der ligger foran os her.

Det er sammenarbejdet af de tre anordningsforslag, de tre universiteter har indsendt, og det er måske nok en af årsagerne til, at man må undskylde ministerens talrige fejl og mangler, mange modsigelser og en meget usikker terminologi på en række steder, men et udvalg kan jo somme tider være en

[Morten Lange.]

velsignelse, og disse ting bliver vel rettet undervejs. Naturligvis kan det vise sig, at nogle af dem skjuler politiske hensigter og ikke bare er fejltagelser, men så får vi se på det så meget mere krast.

Den største undladelsessynd, jeg har fundet ved gennemgang af forslaget, er, at der overhovedet ikke i de højere styrelsesorganer er forudset nogen repræsentation for de yngste forskere — dem, som betegnes som stipendiater, universitetsadjunkter, og som i den stillingsstruktur, vi forudsætter kommer til at gælde, vil omfatte de 4 første år af forskernes ansættelse inden for universitetet. Det er i vid udstrækning den gruppe, man må lægge vægt på til omformning af mønstre, og at de slet ingen indflydelse har, slet ingen stemmer har i konsistorium eller i fakultetsrådene, det turde dog siges i hvert fald at være en misforståelse. De deltidsansatte har dog fået nogen repræsentation, også repræsentation ved mit fakultet, hvor vi ingen har, hvilket selvfølgelig må betragtes som et særpræget tilfælde. Men som sagt, gruppen af de yngste lærere står urepræsenteret, og det kan ikke være fornuftigt.

Der er også nogle urimeligheder i studentrepræsentationens indpasning. Så vidt jeg kan forstå, forudsætter den indpasning, ministeren har valgt, en ganske bestemt studenterrådsstruktur, som studenterne ikke vil binde sig til, og som der i og for sig er meget i selve den øvrige struktur, der her er foreslået, som tyder på ikke er fornuftig og rimelig. Jeg ved ikke, om det har været ministerens mening at binde studenterrådet til en ganske bestemt struktur. Det er i hvert fald gjort så håndfast, at man næsten skulle tro, der lå en politisk vilje bag ved det, men jeg går ud fra, at det er en af de ting, vi kan forhandle om i udvalget, hvor studenterrådet kan fremføre sine bedre forslag, som vi kan tage stilling til på skikkelig vis.

Hr. Samuelson gjorde allerede opmærksom på det særprægede, at det vil være særdeles svært for en studenterrådsformand at komme ind i konsistorium. Der er andre urimeligheder undervejs.

Det må betragtes med stor tilfredshed, at universitetets lærere er blevet enige om, at de udgør en integreret gruppe, at de ikke

skal kastedeles, men sammen er gået ind i én gruppe, universitetslærere, som er repræsenteret i alle organer. Jeg synes, at det er en af de væsentligste ting i dette lovforslag. Vi har tidligere været udsat for, ikke så forfærdelig sjældent, at der fandtes to kategorier, som havde indflydelse ved universitetet: på den ene side professorer og på den anden side studenter. Men amanuensisgruppen og de øvrige lærere var i en lang række tilfælde bogstavelig talt uden nogen som helst indflydelse på, hvad der skete på deres egen arbejdsplads. Man kan diskutere, hvor stor magtbeføjelse man har givet studenterne, det var såmænd beskedent, men restens magtbeføjelse var næsten nul, og det ændres effektivt ved det forslag, der her ligger, og det synes jeg man må se på med glæde.

Det har medført, at en oprindelig brøkdeling på $\frac{1}{3}$ til hver af det trefløjede system nu er blevet til $\frac{2}{3}$ og $\frac{1}{2}$ i nogle af de højere styrelsesorganer, og det kan der siges noget til fordel for og andet imod. Jeg mener i og for sig, at uanset hvordan man argumenterer, så vil det vise sig, at baggrunden for en sådan opdeling i topstyrelsen egentlig er et falsk grundlag. Jeg vil mene, at på det niveau, i universitetets topstyrelse, har universitetet karakter af et universitet og ikke af en samling af stænder. Det fremgår af integrationen i lærergruppen, og det burde fremgå ved, at vi lod denne integration skride videre, således at ved valg til konsistorium og til fagråd havde universitetets studenter og lærere af forskellige typer alle sammen lige stemmeret. Vi er ikke så forfærdelig bange for at lade befolkningen vælge et folketing; jeg tror såmænd ikke, der skete nogen større ulykke, tværtimod, hvis man lod samtlige universitetsborgere vælge et konsistorium. Det ville formodentlig være den rigtigste løsning, og jeg synes, vi skal se alvorligt på i udvalget, om vi ikke kan føre den integration, som er kommet et stykke vej, igennem dette sidste lille stykke.

Jeg skal dog tilføje med det samme, at jeg lægger ikke så forfærdelig megen vægt på disse øvre styrelsesorganer. For min skyld kunne man såmænd ophæve konsistorium, og det bliver vanskeligt at se, når denne styrelsesordning kommer i funktion, hvad et fakultetsråd egentlig skal beskæf-

[Morten Lange.]

tige sig med andet end almindelig snak om livet og om studiet, og hvad man sådan kan tale om i al almindelighed, når man nu træffer venner.

Vi må indse, at de virkelige beføjelser ligger først og fremmest hos studienævnene, og det må skærpes og præciseres yderligere i loven. Man kan godt se af lovforslaget, at det er meningen, men der er kommet en hel del mærkelige kvalifikationer og ordvalg ind, som gør, at vi bliver nødt til at få dette gjort klart. Efter min opfattelse må delegationen af kompetencen i studiesager til studienævnene være definitiv; det synes jeg er et af de hovedresultater, vi er nået frem til gennem lang tids styrelsesdebat ved universitetet, og vi bør holde os til det.

Det er ikke det samme som institutstyrelserne; i virkeligheden er disse et helt andet element i universitetets almindelige opbygning. En institutstyrelse er en styrelse for et institutråd, en arbejdspladsfunktion, som har sine ganske bestemte opgaver. Samspillet er også nævnt. Studienævnene fastlægger pensum og skema og bestiller undervisningen på institutterne, og institutterne producerer undervisningen. Sådan er arbejdsdelingen tilrettelagt, og sådan er den dér, hvor systemet er mest udviklet, hvor institutterne er veludviklede — det er en af de ting, vi vil stræbe imod — som de vil være ved nye universiteter, sådan som vi planlægger dem. Vi skal naturligvis planlægge en styrelseslov, så den svarer til de kommende universiteter, og ikke til dem, som vi har under ændring, forhåbentlig da.

I afsnittet om den faglige struktur står der „hovedområder“; der kunne såmænd lige så godt have stået fakulteter, så havde man set, der ikke var foreslået nogen ændring. Det havde gjort det nemmere. Opløsningstendenserne med hensyn til fakulteterne fremgår dog i nogen grad, men vi bør dog se lidt nærmere på denne opdeling, hvor meget ministeren egentlig har tænkt sig at føre den ud i sin konsekvens, eller hvor meget det blot skal være en, skal vi sige lettere inddelingsform, som han af praktiske grunde har taget med.

Under alle omstændigheder forekommer det mig, at der er ét hovedområde, som ikke er et hovedområde. Det teologiske

fakultet har knap 400 studerende ved Københavns universitet ud af en sum på alt i alt ca. 22.000. Dette er ikke et hovedområde. Det er et område under de humanistiske studier, og jeg synes — uden at det på nogen måde skal fortolkes som en antiklerikal holdning eller noget som helst i den retning, endside da ugudelighed — vi skal lade hovedområderne have en vis rimelig størrelse, hvis vi overhovedet skal have dem.

Der kan siges en del om forskning i forbindelse med dette forslag. Der er en § 2 i forslaget, som siger, at forskningen må universitetet ganske selv bestemme, men i bemærkningerne til forslaget står der, at det må det ikke alligevel. Jeg elsker, når der er sammenhæng imellem et lovforslag og de tilknyttede bemærkninger. Vi har ved lov vedtaget en række koordineringsorganer, og jeg synes ærlig talt, det ville være praktisk at få dem fyldt ind på rimelig måde i denne lov, sådan at vi havde en konsekvens og sammenhæng og kunne se den. Betydningen af disse organer bliver stigende, i jo højere grad vi får flere universiteter, som har samme fakulteter, samme fag, samme hovedområder, samme studier, og det vil være væsentligt, at vi får den sag om koordineringen gjort til noget, som må respekteres ved det enkelte universitets styring.

Det er meget godt at sige, at universiteterne har en betydelig suverænitet osv., og det er også godt, hvis der ikke bliver for meget regereri ved universiteterne, men man skal ikke tro, at universiteterne er autonome, selvstyrende, stater, som kan leve uden samarbejde med de øvrige universiteter og de øvrige højere læreanstalter. Kort sagt, sådan som centertanken må blive båret ud igennem tiderne, er jeg ikke i tvivl om, at den fromme bøn om den frie universitetsforskning er velment, men ikke så forfærdelig godt præciseret.

Der er meget at rette i dette lovforslag. Der er også mange principper, som vi bliver nødt til at tage op i udvalget. Som sagt, jeg mener, at lovforslaget nok går et stykke af vejen, men jeg tror, vi kan sætte vores mål noget længere henne ad vejen allerede nu. Jeg tror, det vil være muligt, og jeg håber, at folketingsudvalget vil være det rigtige sted til et sådant samarbejde, så vi når frem til en styrelsesform, som i sin smidig-

[Morten Lange.]

hed, decentralisering og ikke mindst i sit demokratiske indhold må siges at kunne stå som en norm for, hvorledes den højere uddannelse fungerer, når den er bedst organiseret.

Kjær Rasmussen: Det er værd at bemærke, at væsentlige dele af det foreliggende forslag må anses for at være uden for debat i dette forum. Ministeren har allerede meddelt de studerende, at disse dele af lovforslaget er afgjort i regeringen og ikke kan ændres. Dette er symptomatisk for både dette forslag og de forskellige universiteters krampagtige forsøg på at indkapsle oprøret mod de feudale tilstande på uddannelsesinstitutionerne. Man har ved forskellige spørreklausuler, indirekte valg, uklare bemærkninger og forhåndsbeslutninger sikret, at de højere uddannelsesinstitutioner endnu nogle år vil være i det bestående samfunds tjeneste. Men netop de senere års hektiske og — som i dette tilfælde — ikke særlig gennemtænkte forsøg på at give en lille smule efter i et forsøg på at opfange de grupper, som kræver indflydelse på deres arbejdsplads, viser, hvor trængte magthaverne i virkeligheden er, og hvor nær studenter og arbejdere har ramt en af systemets livsnerver.

Studerterne har krævet medbestemmelse, og ministeren påstår, at de har fået den. Men hvor er medbestemmelsen på en vigtig del af undervisningsområdet, nemlig budgetterne? Hvor er indflydelsen på stillingsbesættelserne, som jo determinerer undervisningen, og hvor er medbestemmelsen på forskningsområdet? Studenternes krav om medbestemmelse er blevet formuleret om af regering og professorer, og det er dette omformulerede krav, man nu påstår at opfylde.

Studerternes generelle krav om medbestemmelse er blevet til en vis indflydelse på egen studiesituation. En sådan fremgangsmåde kan man vist kalde for et groft forsøg på perspektivindsnævring. At ministeren så føjer spot til skade ved at tildele studenterne et medansvar under et system, hvor de ingen indflydelse har, det kan da vist kun betragtes som en morsomhed.

Vi kan ikke se, at studenternes krav om 50 pct. er tilbagevist på forsvarlig måde af

regeringen. Vi synes i vores parti, at det er et uhyre moderat krav. Vi har den opfattelse, at man burde gå videre og simpelt hen sige: ét hoved, én stemme, men ministeren holder sig altså på de fleste områder til sin tredjedelsrepræsentation.

I enhver anden sammenhæng end netop demokratiseringskravet er det jo sådan, at man finder det rimeligt, at 2 parter med forskellige interesser for at kunne forhandle og samarbejde har lige indflydelse og lige ret til at bestemme, hvornår deres livsvigtige interesser er trådt for nær.

VS må anbefale de studerende at være meget forsigtige ved anvendelsen af den foreslåede ret til medbestemmelse. Det eneste sted, hvor de studerende har opnået de ønskede 50 pct., er i studienævnet, men dette organ er jo begrænset af andre organer, hvor de studerende enten ingen indflydelse har eller også kun har ringe direkte indflydelse på afgørelserne. På den ene side skal afgørelserne træffes efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren, og på den anden side skal konsistorium fastsætte de nærmere regler, hvorefter valg til studienævn skal foregå. Forslaget griber altså ind i de studerendes organisationsret og forsøger at tvinge dem til en organisationsform, der i betydelig grad vil svække deres muligheder for at gøre sig gældende i beslutningsprocessen. Valg af studenterrepræsentanter skal foregå indirekte, altså over de faglige studenterråd. Denne valgprocedure vil effektivt forhindre en koordination og samlet kraft i de studerendes politik, og det er jo en noget ejendommelig måde at opfordre til samarbejde på. Gad vide, hvad storbønder, husmænd og højfinans egentlig ville sige, hvis henholdsvis venstre, radikale og konservative kom her og ville bestemme, hvilken organisationsform disse grupper skulle have. Jeg tror nok, den kasse, hvoraf de 3 partier øser økonomisk støtte, ville blive klappet i aldelles omgående. Men man mener altså at kunne gøre det over for de universitetsstuderende. Jeg synes, det er umoralsk.

Forslaget er sammen med regeringens fremfærd over for de sociologistuderende i fjor et bevis på, at forslaget så langt fra at give de studerende medbestemmelse snarere tilstræber at forhindre deres konkrete oppositionelle — og derfor farlige — kritik i at

[Kjær Rasmussen.]

vinde indpas på universiteterne. Regeringen vil altså bestemme kritikken indhold og retning.

Der er sket ting, som viser, at regeringen i hvert fald på ét punkt har en politisk linje i uddannelses- og forskningsspørgsmål. Jeg tænker her på sammenknytningen i statsministerens åbningstale mellem forsknings- og erhvervsinteresser, ekstrabevillinger til erhvervsforskningsinstituttet i Hørsholm, handelsministerens forslag om industriudviklingsfonden og opdagelsen af militær forskning på Københavns universitet og Danmarks tekniske højskole. Der er altså en vis linje i regeringens uddannelsespolitik.

Forslaget rummer ikke nogen bestemmelse om, hvem der træffer afgørelser om, hvilke forskningsprojekter der kan modtages ved universitetet. Det rummer ingen bestemmelse om, hvem der skal have overblik over og føre kontrol med universitetets forskningsinitiativer, og begrundelsen for oprettelsen af den foreslåede aftagerkonference er meget tynd.

VS finder ikke, at der i lovforslaget er gjort noget forsøg på at begrunde den helleg alliance mellem erhvervslivet og universitetsundervisning og -forskning. Tværtimod må en stor del af de problemkredse, som nævnes i forbindelse med et sådant samarbejde — jeg tænker f. eks. her på forureningsbekæmpelse — netop betragtes som et resultat af den ene parts profitjageri. Teoretisk kunne det godt tænkes, at psykologistudiet kunne bruges til andet end at uddanne industri- og reklamepsykologer, biokemistudiet til andet end at producere forurenere og ingeniørstudiet til andet end at uddanne teknokrater. Arbejdsgiver- og aftagerinteresser er allerede stærkt repræsenteret i regering og uddannelsesinstitutioner. Det er tiltrængt, at den anden part, de samfundsmæssige interesser, bliver stærkere repræsenteret.

VS finder, at det foreliggende lovforslag er perspektivløst og reaktionært. Det er et symptom på en afmægtig gammelmandsvrede, vendt mod den unge generation, og en sådan klamren sig til et forældet system, at vi vil stømme imod forslaget, som det ligger her. Vi må konkludere, at de studerende i stedet for virkelige muligheder for en aktiv og levende medbestemmelse højst har fået

tildelt en slatten gulerod; det bliver så interessant at se, om de gider æde den.

Hanne Reintoft: Det er ikke så mærkeligt, at der flere gange her i dag har været talt om enevælde, for ministeren kommer selv i sin fremsættelse med den erklæring, at Københavns universitets autonomi faktisk er sikret fra enevældens tid. Det er fuldt forståeligt, når man skal så langt tilbage for at finde oprindelsen til de herskende tilstande, at der nu her sidst i 1960'erne har været stærke reaktioner. Men det, at noget ikke har været revideret, og at en mængde tvivlsomme rettigheder betegnes som hævdvundne, berettiger ikke ministeren til at fremsætte et lovforslag, hvor man går så forsigtigt til værks som her og kommer til et så tilfredsstillende resultat. Netop den kendsgerning, at der længe har været stagnation og deraf følgende uro, skulle jo påkalde et konsekvent initiativ og en virkelig gennemgribende ændring. Den kan man på ingen måde sige foreligger her, og jeg må tilslutte mig, at man absolut må være utilfreds med forslaget. Det fremgår også af, at man i det udvalg, der på universitetet har arbejdet med oplægget til lovforslaget, ikke har kunnet nå til enighed.

Der må være to helt afgørende principper i reglerne om universiteternes styrelse. For det første må uddannelsen helt klart markeres som et samfundsanliggende, idet forskning og videnskab får en voksende rolle i samfundet, og for det andet må befolkningen, universitetets lærere, studenterne og kandidaternes faglige organisationer have afgørende indflydelse på uddannelsens målsætning og på dens faglige og ideologiske indhold, ikke mindst fordi der på universiteterne og de højere læreanstalter foruden forskere uddannes samfundets kommende ledere og administratorer.

Hvis demokratiet skal være reelt, så bør disse rekrutteres fra hele befolkningen og ikke fra de små privilegerede grupper, studenterne også kommer fra i dag. Men som universiteterne styres nu, er de meget afsondrede fra befolkningen, og dette udgør en anden side af uddannelseskloften ud over de økonomiske problemer, der var til debat forleden. Jeg inderlængter, at en forandring af det eksisterende forhold nok er vanskelig, fordi det hviler på gamle traditioner, og

[Hanne Reintoft.]

fordi forandring vil kræve opgivelse af visse privilegier. Alligevel bliver det nok nødvendigt, og det er et lidt større problem end kvotaen i de forskellige råd og nævn.

På visse punkter er universiteternes uafhængighed indskrænket, også meget betydeligt, idet der, som det også har været anført, tilgår universiteterne et ret stort beløb til forskning, dels som gave, dels som forskellige fonds, ofte vedføjede forpligtelse til at bruge pengene til nærmere formålsbestemt forskning. Det må være et absolut krav, at samfundet får indsigt i og opsyn med alle de pengemidler, universiteterne råder over. Det er i høj grad diskutabelt, at universiteterne ved visse pengetildelinger må forpligte sig til at drive forskning for ganske bestemte interessegrupper, det være sig af økonomisk eller anden karakter.

At altid underbetalte forskere vil være lette ofre for endog urimelige betingelser, der vil muliggøre en forskning, som de af økonomiske grunde ikke har kunnet begynde på eller føre videre, det er menneskeligt forståeligt. Men deres situation, som man inddrager studenterne i, idet deltagelse i en sådan forskning ofte er et vilkår, for at de kan tage deres eksamen, er absolut uacceptabel og må løses på en anden måde. Det må være et ufravigeligt krav, at de midler, der som gave eller på anden måde tilstilles landets universiteter og andre læreanstalter, senere fremlægges med et åbent regnskab, der er under kontrol af statsrevisoratet, ligesom folketetinget eller et andet folkevalgt organ må have oplysning om karakteren af og målsætningen for den forskning, der drives.

Udførelsen af bestemte forskningsprojekter for interessegrupper, der i hvert tilfælde ikke efter befolkningens egen opfattelse tjener dens behov og fremtidige interesser, er jo via disse fonds og pengetildelinger kendt og også misbrugt ved mange vestlige universiteter; og vore danner næppe nogen undtagelse. Man må også forlange, at universiteternes årsberetning giver fyldige oplysninger om de igangværende forskningsformål. Jeg så forleden dag i en artikel af rektor Mogens Fog, at man i og for sig skjult i årsberetningen kunne se disse ting, men det var svært tilgængeligt.

At lovforslaget ikke tilsigter virkelig at

komme det stive og autoritære ledelsesmønster på universiteterne til livs, ses også klart. Det fremgår af mange bestemmelser, bl. a. af den uhyre magtbeføjelse, der fortsat er tillagt rektorerne, der faktisk stadig i loven legitimeres til at handle på universiteternes vegne, uanset hvilke begrænsninger i deres bemyndigelse de øvrige dele af universiteternes ledelse har skabt. Det ville være rart, om ministeren helt tydeligt ville forklare, hvor meget der ligger i denne bestemmelse om en uindskrænket magtbeføjelse til rektor.

Allerede under udvalgsarbejdet reagerede studenterne, Forbundet af Lærere ved de højere Lærestalter og Akademikernes Samarbejdsudvalg imod udvalgsflertallets fastholden af, at professorerne også i fremtiden skal have det endelige ansvar for undervisning og forskning inden for deres fagområde. Repræsentanterne for Akademikernes Samarbejdsudvalg mente, at også lektorer skulle være fødte medlemmer af institutrådene, samt at fagrådene skulle bestå af repræsentanter for samtlige under rådet hørende institutter valgt af og blandt de enkelte institutters samlede institutråd. Studenterne og Forbundet af Lærere ved de højere Lærestalter gik videre, og utilfredsheden med det fremkomne forslag kom da også, så snart det dukkede op, meget stærkt til udtryk, fordi man bl. a. fra studenterside med rette fandt, at man var blevet snydt ved de meget beskedne ændringer, som lovforslaget tilsigter.

Jeg tror, det er meget uklogt at holde igen på den måde, og vi mener, at de studerendes medindflydelse må øges ganske betydeligt. Samtidig vil jeg gerne høre, om ministeren finder det rimeligt, at de til konsistorium valgte studenter udpeges af studenterrådet og ikke af studenterne fra fakulteterne.

Jeg vil også gerne pege på et andet område, hvor demokratisering og samfundsindflydelse er blevet fuldstændig forsømt i dette forslag. Brugerne af uddannelsen, her forstået som dem, der har fulden uddannelse og nu anvender den i daglig erkendelse af dens fortrin og fejl, mangler og fordele, har ingen indflydelse på uddannelsens indhold og tilrettelæggelse. Efter vor mening bør de færdiguddannedes faglige organisationer også have lejlighed til at deltage

[Hanne Reintoft.]

i universiteternes styrelse. De vil have stor brug for disse i praksis beskæftigede fagrepræsentanternes tiltagende indsigt og erfaring i fagets anvendelighed og uddannelsens dualighed.

Dette løses ikke ved, at deltidslærerne får en vis, om end stærkt begrænset, repræsentation, men kun ved, at de færdiguddannedes organisationer bliver draget ind i arbejdet. F. eks. kunne hvert studienævn bestå af repræsentanter fra følgende grupper: lærere, der vælges af fakultet eller fagråd, studerende, der vælges efter de regler, de studerende finder hensigtsmæssige, og uddannede kandidater, der vælges af de uddannede kandidaters organisationer.

Der er i lovforslaget en vis, om end beskednen, erkendelse af, at man skal have det praktiske liv draget ind i universitetets sfære og i tilrettelæggelsen af ledelsen af samfundets højeste uddannelser, idet man har fundet ud af, at der normalt en gang om året skal afholdes møder mellem repræsentanter for universiteterne og repræsentanter for offentlige institutioner og de dele af erhvervslivet, der beskæftiger universitetsuddannede kandidater.

Jeg er ikke så begejstret for det som den radikale ordfører, fordi jeg synes, det er en meget begrænset indflydelse og næppe indflydelse fra de rigtige organisationer og fra de rigtige kredse. Af bemærkningerne fremgår det, at der kun er tænkt på de organisationer, som repræsenterer dem, der beskæftiger den arbejdskraft, der uddannes på universiteterne, og ikke på repræsentanter for arbejdskraften selv. Dette kan næsten ikke undgå at få slagside, og hvis ideen overhovedet skal kunne accepteres i sin foreliggende form, må disse møder suppleres med de uddannedes repræsentanter. Et betydelig bredere og videre samarbejde med de grupper, der har interesse i universitetsuddannelsen, burde have været foreslået, hvis man virkelig mente, at der skulle ligge en ny åbenhed i sagen.

Som forslaget foreligger, kan man også være en smule betænkelig ved de forhold, den tværfaglige forskning får. Jeg vil gerne spørge ministeren — for det er svært at se af forslaget — om forskningssamarbejdet mellem fakulteterne ikke vil blive vanskeliggjort.

Konkluderende kan man sige, at som lovforslaget foreligger, sikrer man, at universiteterne fortsætter deres privilegerede, men udemokratiske ledelsesform uden ændring af den grundlæggende struktur og uden nøjere tilknytning til livet ude i samfundet. Jeg tror, det kommer til at give store skavanker, det vil give fortsat utilfredshed både hos studenter og hos yngre lærerkrafter, og det vil fortsat betyde mistilpassede studenter, afbrudte studier og spild af penge og kostbar tid. Endelig tror jeg, det vil medføre en på lang sigt skæbnesvanger isolation fra befolkningen, ikke vil medvirke til at fjerne uddannelseskloften, ikke vil medvirke til, at nye befolkningsgrupper får indpas på universitetet.

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*):

Jeg vil gerne begynde med at sige tak for tilslutningen til lovforslaget fra hr. Knud Bro, hr. Enggaard og hr. Samuelsen, sige tak til hr. Morten Lange for positiv kritik af forslaget og tilslutning på adskillige punkter og til hr. Orla Møller sige tak for en positivt indstillet kritik. Jeg føler særlig trang til at sige tak for det, hr. Orla Møller startede med, hvor han sagde, at jeg ikke var nogen visionernes Don Quijote; det er jeg i og for sig glad for, for jeg har hverken lyst til at bejle til Dulcinea fra Toboso eller gå i kamp med vejrmøller eller angribe fåreflokke og tro, det er maurere. Jeg er godt tilfreds med at være Sancho Panza, og jeg kan måske føje til, at hvis jeg under udvalgsarbejdet skulle komme ud for, at hr. Orla Møller bestiger Rosinante som en anden Don Quijote, vil jeg gerne optræde som Sancho Panza.

Men der er jo ved udarbejdelsen af dette forslag om universiteternes styrelse et par ting, man skal erindre sig. Det kan sikkert godt siges, at man på flere områder skulle være nået længere. Man bedes erindre, at vi ikke har nogen lovgivning vedrørende universiteternes styrelse. For Københavns universitet skal man vist tilbage til, jeg ved ikke, om det hedder en anordning eller et reskript, fra 1788 for egentlig at finde grundlaget for dets styrelse og så senere anordninger, der bygger på det. For Århus universitet har vi en selvejende institution, som dog reelt betales fuldt ud af staten, og Odense universitet er under opbygning.

[Undervisningsministeren.]

Vi stod altså i den situation at skulle skabe en lov for styrelsen af disse universiteter. Vi havde samtidig — og dér vil jeg gerne gøre en bemærkning til hr. Morten Lange — gennem universitetsadministrationsudvalgets indstillinger og de drøftelser, der har været rundt om på de forskellige højere læreanstalter, et ønske om ændring af anordninger og i øvrigt også fra ministeriet et absolut ønske om at få disse anordninger ændret og moderniseret.

I denne situation valgte vi at sætte de nye anordninger for de højere læreanstalter i kraft, sådan at der er et vist fællespræg ved dem: de giver alle en medindflydelse til de studerende, som de ikke har haft tidligere, de tilstræber også en større grad af integrering mellem professorer og lærere. Så har de én ting til, og det er i og for sig i denne forbindelse det væsentligste: de har alle sammen en bestemmelse om, at de skal revideres i 1972-73. Vi koncentrerede os så om at udforme en lovgivning for styrelsen af de tre universiteter, som også skal til revision i 1972-73. Samtidig — og dér må jeg henvise til, hvad der står i fremsættelsestalen — er det hensigten i tiden indtil 1972-73 at få undersøgt og overvejet, hvilke administrative ændringer der måtte skulle ske centralt, om det skal være i form af et direktorat, som hr. Knud Bro i dag tydeligt gav udtryk for at han foretrak, eller om det skal ske via en udbygning af departementets afdeling for universitetsstyrelse og de højere læreanstalters styrelse eller det skal ske på en tredje måde — universitetskansler har været nævnt, dog næppe fra nogen side med særlig tilslutning eller begejstring — men behovet for en stærkere koordinering tror jeg er kendt vist fra alle sider. Det ligger jo i, at man måske allerede i dag føler mangelen på en tilstrækkelig koordinering. Det vil blive stærkere, jo mere den højere uddannelse udbygges, jo mere universiteterne udbygges og nye universitetscentre planlægges og kommer i gang.

Dette skal også være tilendebragt med henblik på 1972-73, og der er således taget den stilling, at man netop om disse 3 år vil kunne tage dette op til en yderligere revision og en yderligere koordinering og eventuelt en samling af styrelsesregler for alle højere uddannelsesinstitutioner i én lov.

Jeg siger ikke dermed, at det skal ske, for det kan jeg ikke overskue i dag, og jeg tvivler på, at nogen kan det, men mulighederne for den ønskede koordinering har vi altså om 3 år. Det er lagt sådan til rette, at det vil kunne gennemføres.

Det, som dette lovforslag koncentrerer sig om, er at give regler for styrelsen af universiteterne, drage folketinget med ind i beslutningen herom og ansvaret for, hvordan styrelsen af universiteterne skal være, altså understrege den samfundsmæssige interesse i disse institutioners styrelse, deres drift og deres udbygning.

Vi har anlagt forskellige hovedsynspunkter på det. Jeg har nævnt dette med muligheden for en samtidig koordinering og ændring af loven om 3 år. Dernæst en understregning af, at der er flere interesser at tage i betragtning ved udformningen af denne styrelseslov. Det er ikke, således som det godt kunne se ud af debatten i pressen og i offentligheden, udelukkende et spørgsmål om studenter, det er et spørgsmål — navnlig på baggrund af den gamle ordning ved universiteterne — om 3 parter, kan man vel godt sige: professorerne, den øvrige lærergruppe og studenterne. Det er disse tre gruppers interesser, synspunkter og indflydelse, som skal afvejes imod hinanden. Dertil kommer en understregning af det samfundsmæssige syn og den samfundsmæssige interesse i det, naturligvis stærkest gennemført og pointeret derved, at lovforslaget nu er fremsat i folketinget og til afgørelse her.

Men man skal ikke glemme, at der er disse tre parter og derudover samfundet, hvis synspunkter og interesser må tages med ind, og det er i en afvejning af disse synspunkter, dette forslag er udformet. Om afvejningen så i alle enkeltheder er rigtig, ja, det kan naturligvis diskuteres, og det kan tages op om 3 år, og vi kan drøfte det i udvalget; meget af det, der er nævnt her i dag, skal jeg gerne erklære mig villig til at vi tager op til drøftelse i udvalget.

Men der er én meget væsentlig reform, som jeg gerne vil have understreget — det er gjort af flere ordførere allerede, jeg tror i øvrigt næsten af alle. Det er integreringen af lærerkorpset; det er noget meget væsentligt, både for arbejdet, for klimaet, for undervisningen og forskningen. Derudover er der spørgsmålet om de studerendes medbe-

[Undervisningsministeren.]

stemmelsesret, og nu vil jeg tillade mig i modsætning til, hvad andre har gjort her i dag, at prøve at se på, hvor studenternes mest reelle interesse i at have medindflydelse ligger. Det gør den efter min opfattelse i studienævnene; den ligger først og fremmest i studiets tilrettelæggelse, studieplanernes udformning, studieplanernes overholdelse, således at pensum ikke gradvis gror i vejret, for at nævne et enkelt eksempel. Her har de studerende først og fremmest en interesse i at have en virkelig medindflydelse, og den får de gennem bestemmelsen om de 50 pct.s repræsentation i studienævnene.

Ved siden deraf kommer spørgsmålet om deres medbestemmelse på de øvrige områder, og dér er reglen altså $\frac{1}{3}$. Jeg finder den rigtig, og man bør vel her i virkeligheden skære helt igennem i den diskussion, der er ført, ikke så meget her i dag, men måske snarere fra studenternes side, og hvor ønsker er ført stærkt frem i visse tilfælde. Man har ønsket fra studentside, at der skulle større samfundsmæssig indseende og større samfundsmæssig kontrol med universiteterne, med forskningen, og jeg kan principielt ikke være uenig i dette, men jeg må fastholde, at dette større samfundsmæssige indseende skal ske via folketinget, via lovgivningen. At lade det ske, som man fra nogle sider inden for studenterne ønsker det, ved almindelige valg af repræsentanter til universiteternes øverste ledelse, forekommer mig at give studentergruppen en privilegeret politisk indflydelse, og sådanne valg ville meget let blive rent politisk bestemt.

Jeg tror, at jeg med denne udtalelse har skåret problemet ganske klart ud, så vi kan drøfte det videre igennem. Vi har valgt fra regeringens side at stille forslag om valg af de faglige råd og den faglige repræsentation frem til konsistorium. Det vil kunne diskuteres, og jeg er rede til at diskutere det indgående i udvalget. Jeg kan vel se, at det har visse vanskeligheder; det har f. eks. den vanskelighed, som hr. Samuelson påpegede,

at studenter kan komme til at skulle repræsentere 2 steder, fakultetsrådet eksempelvis og konsistorium. Det problem vil kunne løses ved, at der vælges suppleanter, som kan træde ind, således at ingen behøver at sidde som repræsentant mere end ét sted. Hr. Samuelson nævnte, om studenterrådsformanden kunne være, om jeg så må sige, født medlem af konsistorium. Jeg har ikke tænkt over dette tidligere, det er vel noget, der kan drøftes i udvalget; jeg tør i hvert fald godt være med til at tænke tanken igennem, men uden at tage nogen art af stilling på forhånd.

Der er givet udtryk for, at fakultetsgrænserne skulle brydes mere ned, at man skulle fremme institutdannelsen, og det er alle vist enige om. Jeg tror også, at man realistisk skal erkende, at det gøres ikke ved at vedtage det i en lov; det er en omstrukturering, som kan tilstræbes, man kan tilkænde give ønsket om den, men det tager sin tid at få en sådan omstrukturering gennemført. Men at det er det, vi gerne vil sigte imod, fremgår af fremsættelsestalen og i øvrigt også af bemærkningerne til lovforslaget. I den udstrækning, vi kan fremme det også ved styrelsesloven, skal jeg gerne være rede til at medvirke hertil, men der melder sig en række problemer i forbindelse hermed.

Hermed tror jeg at jeg har taget de væsentligste punkter frem af det, der har været nævnt fra ordførernes side her i dag, og også berørt de væsentligste af de problemer, som vi skal arbejde med i udvalget.

Endelig vil jeg gerne endnu en gang sige tak både for positiv velvilje og positiv kritik og tilsige mit bidrag til et udmærket udvalgsarbejde.

Orla Møller: Jeg har kun nogle få bemærkninger i forbindelse med nogle af de ting, der er blevet sagt i ordførertalerne.

Hr. Knud Bro åbenbarede tilsyneladende, at det var en konservativ indflydelse, der havde givet den stærke stramning af organisationsfriheden for studenterne, og det noterer jeg særlig i forbindelse med

[Orla Møller.]

noget af det sidste, der blev sagt af ministeren, nemlig at valgmåden kunne diskuteres. Jeg er overmåde taknemlig for den åbenhed og positive indstilling, som ministeren viser i forbindelse med dette, og jeg tror også, jeg tør sige, at det lover godt for, at vi i et udvalgsarbejde kan grave os dybt ned i disse saglige forhold.

Så vil jeg i øvrigt gerne have lov til at bide på den madding, som hr. Morten Lange lagde frem for mig i forbindelse med det teologiske fakultet; ingen, der kender hr. Morten Lange, vil jo overhovedet kunne forestille sig noget i retning af antiklerikal endsiges ugudelig holdning, når der fremsættes et sådant forslag. Jeg skal gerne give tilslutning til det; jeg tror, at det måske endda kunne være et af begyndelsesstadiet til, at man kom i gang med en omlægning af disse hovedområder, og set ud fra den synsvinkel kunne det være noget meget positivt.

Jeg vil gerne takke ministeren for den positive holdning til at komme i gang med drøftelsen af en lang række punkter. Jeg savner bare én ting i dette, og det vil jeg beklage temmelig dybt; det er, at der ikke i den megen snak om styrelsesforholdene og om integrering af lærerkorps og studenterinteresse i studienævnene også blev sagt noget om integreringen af de forskellige fagområder og studier på en sådan måde, at vi måske i udvalget kunne have fået en eller anden form for debat af selve uddannelsesstrukturen; jeg håber, det var en forglemmelse.

Til sidst kun den korte bemærkning: jeg er ikke helt sikker på, at det, der blev sagt om studienævnene, vil dække helt ud; det kommer i hvert fald noget an på, hvilken indflydelse studienævnene igennem institutionerne vil få også på budgetterne og på ansættelserne.

Knud Bro: Jeg vil gerne også for mit vedkommende understrege, hvad hr. Morten Lange sagde: at det bliver studienævnet, der får de egentlige beføjelser, og jeg vil også gerne understrege det, som ministeren fremhævede: at her er der en studenterrepræsentation på 50 pct.

Hr. Orla Møller interesserede sig meget for, om det var en konservativ indflydelse,

der skulle have dikteret valgmåden i lovforslaget. Må jeg dertil sige med et citat, som jeg allerede har brugt én gang fra folketingets talerstol; det er fra Københavns universitets konsistorium, og jeg gentager det for hr. Orla Møllers skyld:

„Der kan dog være anledning til at understrege, at effektiviteten vil forbedres væsentligt, såfremt der i et vist omfang er personsammenfald mellem medlemskab i de forskellige organer; dette gælder såvel lærere som studenterrepræsentanter.“

Det har vi gerne villet være med til at sikre, hverken mere eller mindre. Jeg gav allerede i mit første indlæg tilsagn om, at vi kunne se på disse forhold i udvalget, der som der skulle være konsekvenser af dette, som ikke er tilsigtet. Jeg er enig med hr. Orla Møller i det ønskelige i, at vi i hvert fald kunne have taget hul på strukturdebatten her i dag, at vi kunne have fået i hvert fald antydningen af en begyndelse på den debat, som efter vores opfattelse må og skal komme: om hele strukturen, om medlemgraderne, om fleksibiliteten, som vi har været inde på her nogle gange, dette forhold, at man i højere grad kan sammensætte en uddannelse efter de behov, man måtte have. Det er jo helt vanvittigt, at man ikke kan sammensætte en uddannelse inden for forskellige områder. En lang række fag — og det vil blive flere i fremtiden — har i allerhøjeste grad brug for, at man netop har sammensat sin viden, sin baggrund, på en langt mere fleksibel måde end den, vi har i dag. Hvorfor er naturvidenskaberne f. eks. sjældent eller aldrig repræsenteret i centraladministrationen? En lang række af disse spørgsmål synes jeg nok det var interessant at begynde at diskutere; det hører 1970ernes uddannelsespolitik til.

Undervisningsministeren (Helge Larsen):

Må jeg sige ganske kort til hr. Orla Møller, at integrering af fagområder, uddannelse og fleksibilitet vil vi udmærket kunne tage op til drøftelse. Jeg ved, at der i planlægningsrådet arbejdes netop med disse problemer, og at der formentlig i løbet af foråret kan ventes en del indstillinger på disse områder, men jeg må lige understrege, at det er jo altså først og fremmest universiteternes styrelse, vi skal have styr på, hvis jeg må

[Undervisningsministeren.]

udtrykke det sådan. Den tilstand, at den har været uden noget egentligt lovgrundlag, skulle høre op nu.

Dernæst vil jeg gerne sikre mig imod, at hr. Orla Møller lægger for meget i, hvad jeg har sagt, idet han sagde, at valgmetoden altså kunne diskuteres. Jeg har sagt, at der var fremført forskellige muligheder for at aflaste nogen for at have dobbeltstillinger, eventuelt mulighed for at lade studenterrådsformanden direkte sidde som medlem af konsistorium; jeg har sagt, at det kunne overvejes, men for at undgå enhver misforståelse vil jeg gerne sige, at den valgmetode via fagråd og fakultetsråd frem til konsistorium, som her er foreslået, er min og regeringens.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v., lov om gymnasieskoler og lov om højere forberedelseseksamen.

(Lovforslaget (nr. 116) findes i tillæg A. sp. 2113, fremsættelsen i tidenden sp. 2597).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ejner Nielsen: Det foreliggende lovforslag omhandler overvejende konsekvensændringer, og de største ændringer vedrører loven om fritidsundervisning, hvor man nu overfører administrationen og tilsynet med fritidsundervisningsloven til den skoletilsynslov, der blev vedtaget ved tredje behandling i går. Endvidere får loven økonomiske konsekvenser, idet den medfører merudgifter for stat og kommune; det skyldes overvejende, at lærerlønnsloven for folkesko-

lens lærere er ophævet og reglerne om aflønning af folkeskolens lærere inkorporeret i tjenestemandslønningsloven, der blev vedtaget i 1969.

Det foreslås, at loven om gymnasieskoler får navneforandring til „lov om gymnasieskoler og studenterkursus“. Her er der foretaget en rationalisering, idet tilskudsbetingelserne vedrørende private gymnasieskoler og private studenterkursus overføres til loven om gymnasieskolerne.

Der er visse enkeltheder i dette lovfor-slag, vi gerne vil drøfte nærmere i det udvalg, som vi anbefaler bliver nedsat til behandling af lovforslaget, og det samme gælder for de ændringer, der foreslås i loven om højere forberedelseseksamen.

Jeg har et enkelt spørgsmål til ministeren. I § 1 i lovforslaget om gymnasieskoler er der foreslået et nyt stk. 4, der siger, at gymnasieskoler og studenterkursus kan oprettes og drives af staten, kommuner, amtskommuner og private. Jeg vil gerne spørge ministeren, om han har skiftet synspunkt her, for da vi behandlede skoletilsynsloven, forstod jeg, at ministerens synspunkt var dette, at det fremtidige gymnasieskolebyggeri nu skulle overgå til amtskommunerne, og vi har jo også nedfældet i betænkningen i forbindelse med skoletilsynsloven, at de kommunale gymnasier skulle overgå til amtskommunal regie; man har endog nedfældet en dato: pr. 1. april 1972. Nu vil jeg gerne bede ministeren oplyse, hvilket synspunkt han har i forbindelse med dette.

Ellen Strange Petersen: Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Langkilde, er forhindret af andet møde her i huset, skal jeg i stedet komme med et par bemærkninger.

Stort set betyder lovforslaget en tilretning af de enkelte love efter lovændringer, der er foretaget på andre felter, f. eks. tjenestemandsureformen, styrelsesloven samt loven af juni 1969 om statsstøtte til private skoler.

Der er kun et par principielle ting, jeg skal drage frem; den ene vedrører akkurat det samme, som hr. Ejner Nielsen var inde på nu, nemlig den nye § 1, stk. 4, til loven om gymnasieskoler og studenterkursus, hvor der står, at gymnasieskoler og studenterkursus kan oprettes og drives af staten,